

Joulukuu 2025

Varainhankinnan palvelujen vastuullinen hankinta - ohjeistukset

Vastuullinen Lahjoittaminen ry on koonnut Varainhankinnan palvelujen vastuullinen hankinta -ohjeistukset. Ohjeistuksissa esitetään yleisiä periaatteita siihen, kuinka yleishyödyllinen yhteisö erilaisin keinoin varainhankintaa toteuttaessaan kartoittaa ja hankkii siihen liittyviä ostopalveluja sekä tekee vastuullisesti yhteistyötä palveluntarjoajien kanssa.

Yhteisöjen varainhankinta

Lahjoitukset ovat yksi tärkeimmistä tulonlähteistä suomalaisten yleishyödyllisten yhteisöjen toiminnan rahoituksessa. Rahankeräyslaki säätelee vastikkeettomien kerta- ja kuukausilahjoitusten pyytämistä yksityishenkilöiltä ja yrityksiltä. Rahankeräyksen toteuttaminen vaatii joko rahankeräysluvan hankkimisen tai pienkeräysilmoituksen tekemisen. Laki määrittelee yhteisölle tiettyjä velvoitteita raportoida viranomaiselle keräystoiminnastaan ja siihen liittyvistä tuotoista ja kuluista.

Monia muita yhteisöjen yleisimpiä varainhankinnan muotoja, kuten jäsenhankintaa, tavara-arpajaisia, merkkipäivä- ja testamenttilahjoittamista, kannatustuotemyyntiä, hyväntekeväisyystapahtumia, sponsorointia tai yritysyhteistyötä, ei säädellä rahankeräyslaissa. Niihin sovelletaan muuta säätelyä varainhankinnan muodosta riippuen.

Varainhankinta vaatii resursseja ja aiheuttaa kustannuksia. Palveluja voidaan hankkia yhteisön ulkopuolelta kertaluonteisesti tai jatkuvana ostopalveluna. Yhteisöt eivät saa antaa kuvaa, että varainhankinta tapahtuu ilman hallintoa tai kustannuksia. Tämä koskee kaikkia yhteisön edustajia.

Yhteisön hankintatarpeiden kartoitus

Ensimmäinen askel on selvittää, mitä ostopalveluja yhteisö jo käyttää ja minkälaisia lisätarpeita tunnistetaan varainhankinnan kehittämiseksi.

Tietohallinto ja muut tietotekniset palvelut

Yleisimmin käytetyt ostopalvelut liittyvät henkilöiden tai yhteisöjen yhteystietojen hallintaan, kuten jäsen-, lahjoittaja-, asiakas- ja tukijarekistereihin. Näiden lisäksi yhteisöt hankkivat erilaisia tietoteknisiä palveluita ja ohjelmistoja esimerkiksi yhteisön verkkosivujen ylläpitoon ja kehittämiseen. Nämä ovat yleensä toistuvavuonteisia ostopalveluja.

Markkinointi ja viestintä

Kerta- tai toistuvaluonteisia markkinoinnin ja viestinnän palveluita yhteisöt ostavat esimerkiksi liittyen rahankeräyksen toteutukseen, kuten suoramarkkinointiin, jota tehdään esimerkiksi puhelimitse tai keräyskirjeiden, sähköpostien ja tekstiviestien muodossa. Postitus- ja painatuskulut sekä televarainhankintaan ja feissaukseen liittyvät ostopalvelut ovat monen yhteisön käytössä.

Oman varainhankintahenkilöstönsä asiantuntijuuden lisäksi yhteisöt käyttävät mainonta-, markkinointi- media- tai viestintätoimistojen palveluita. Myös sisällöntuotantoa yhteisön omiin medioihin voidaan hankkia ostopalveluna.

Mediatilan ostamiseen käytetyt kustannukset muodostavat merkittävän osan varainhankinnan kuluista. Perinteisen median (esim. tv, radio, aikakaus- ja sanomalehdet) ja digitaalisen/sosiaalisen median (esim. vaikuttajamarkkinointi, hakukone- ja display-mainonta) hankintakustannuksissa on eroja. Varainhankkijoiden on hyvä olla tietoisia medioiden erilaisista kohderyhmien ja tunnuslukujen määrittelyistä, jotta kampanjointia varten osataan ostaa mahdollisimman tehokasta mainontaa.

Maksamisen ratkaisut

Varainhankkijoiden tehtävänä on tarjota lahjoittajille ja muille tukijoille riittävä määrä ja monipuolinen valikoima maksamisen vaihtoehtoja. Kerta- ja kuukausilahjoitusten hankintaan ja yhteisön asiakkuuksien, kuten kannatustuotemyynnin, hoitoon yhteisöt käyttävät peruspankkipankkipalveluiden lisäksi lahjoituspuheluita ja -tekstiviestejä (teleoperaattorikulut), mobiilimaksamisen keinoja sekä erilaisten verkkolahjoituspalveluiden palveluita.

Lahjoitusten vastaanottaminen tulee hyväksyä yhteisön edistämien tavoitteiden mukaisesti ja niiden vastaanottamisesta saa koitua kohtuulliset kustannukset suhteutettuna lahjoituksen arvoon. Samalla on varmistettava luotettava ja turvallinen rahansiirto, joka on osa riskienhallintaa.

Palveluntarjoajien valinta

Yhteisön ja palveluntarjoajan välistä yhteistyötä toteutetaan joko sovittuun kohtuulliseen korvaukseen perustuen tai korvauksetta (pro bono). Tarvittavan palvelun toimittajia on hyvä kartoittaa laajasti, ja pyytää mahdollisuuksien mukaan tarjouksia usealta taholta. Ennen tarjouspyyntöjen lähettämistä yhteisö määrittelee tavoitteensa ja valintakriteerinsä, jotta tarjouksia voi verrata ja niiden pohjalta tehdä perustellun valinnan. Kriteerien tulee näkyä tarjouspyynnössä, jotta saadut tarjoukset ovat mahdollisimman vertailtavia. Yhteisön on hyvä tehdä tarjouspyynnöt ajoissa ja huomioida, että joidenkin palvelujen tarjousten laatiminen vie aikaa.

Yhteisön on tunnettava ja huomioitava oman yhteisönsä kilpailutus-, talous-, hallinto- ja vastuullisuusohjeet (esim. lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen, kumppaneiden taustojen tarkistaminen ja GDPR:n noudattaminen). Vaihtoehtoisille palveluntarjoajille esitettävässä tarjouspyynnössä on hyvä nostaa esiin seuraavia asioita:

Perustiedot

- Kuka pyytää tarjouksen ja mistä toiminnosta on kyse?
- Yhteyshenkilö ja yhteystiedot

Prosessi ja aikataulu

- Tarjouksen jättämisen aikataulu
- Käsittely- ja valintaprosessi
- Palvelun tarpeen ajankohta tai suunniteltu käyttöönoton aikataulu

Budjetti ja hinnoittelu

- Arvio budjetista
- Toivottu ja selkeä hinnoittelumalli. Yleishyödylliset yhteisöt eivät voi tehdä vähennyksiä arvonlisäverosta.

Yhteisön toimintatapa

- Varainhankinnan, markkinoinnin, viestinnän ja asiakaspalvelun mallit
- Mahdolliset arvot, joihin tarjoajan toivotaan sitoutuvan

Referenssit

- Mahdollisten muiden (varainhankintatahoja edustavien) asiakkaiden esimerkkejä, suosituksia ja kokemuksia palveluntarjoajan tuotteista tai palveluista

Vastuullisuus ja ehdot

- Salassapito, tietosuoja, tekijänoikeudet
- Vastuullisuuden todentaminen ja sen painoarvo kilpailutuksessa

Varainhankinnassa pyritään varmistamaan kohtuullisin keinoin, että yhteistyökumppanit ja palveluntarjoajat eivät saa kohtuutonta voittoa työskennellessään yleishyödylliselle yhteisölle. Palveluntarjoajien valinnassa on hyvä huomioida vastuullisuus sekä kumppanin että sen arvoketjun osalta useasta näkökulmasta taloudellisen vastuun lisäksi:

- Ympäristövastuu – valitaan kumppaneita, joiden toiminta on kestävä ja vähäpäästöistä.
- Sosiaalinen vastuu – hankitaan palveluita yhteisön omien arvojen mukaisesti, ja valitaan kumppaneita, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä.

Vinkkejä varainhankkijalle eri palveluiden ostamiseen:

Tietohallinto ja muut tietotekniset palvelut

Jos yhteisössä ei ole tietoteknistä osaamista, sitä voi hankkia ulkopuoliselta kumppanilta, joka auttaa hankintaprosessissa. Apua voi saada esimerkiksi näihin kysymyksiin: miten uusi hankinta nivoutuu nykyisiin järjestelmiin, mitä tarpeita ja vaatimuksia yhteisöllä on, miten hankintaprosessissa edetään ja miten toimitusprojekti ja käyttöönotto toteutetaan.

Markkinointi ja viestintä

Palvelujen ostaminen alkaa määrittelemällä omat tavoitteet ja reunaehdot eli varainhankinnalliset ja viestinnälliset tavoitteet ja tunnusluvut, budjetti ja takaisinmaksuaika, volyyymi ja frekvenssi (kertaluonteinen vai jatkuva tarve). Esimerkiksi mediaostoissa varainhankkijan on hyvä olla tietoinen erilaisista median tunnusluvuista, kuten tavoittavuus (reach), frekvenssi, cost-per-click (CPC) ja cost-per-mille (CPM).

Yhteistyön sopimisen periaatteet

Sekä kerta- että toistuvavuonteisten palveluhankintojen on suositeltavaa perustua yhteiseen sopimukseen, joka kannattaa tehdä kirjallisesti. Sovittavia yhteisiä asioita ovat esimerkiksi toimeksiannon ja yhteistyön tavoitteet, sisältö, kesto ja laajuus. Lisäksi on huomioitava hinnoittelu, osapuolten vastuut ja roolit sekä muita sopimusehtoja, kuten oikeudet tuloksiin, irtisanomisaika ja mahdollisten riitojen ratkaisut. Myös pro bono -töistä on hyvä tehdä sopimus.

Vastuullisen varainhankinnan ammatillisiin arvoihin ja periaatteisiin kuuluu, että yhteisö ja varainhankkijat toimivat palveluntarjoajien kanssa samojen periaatteiden mukaisesti kuin omassa organisaatiossaan:

- tuottamalla selkeitä ja totuudenmukaisia materiaaleja,
- kommunikoimalla avoimesti toiminnastaan,
- tunnistamalla ja korjaamalla ongelmat,
- noudattamalla sopimuksia ja
- kunnioittaen yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä.

Vastuullisen varainhankinnan ammatilliset arvot ja periaatteet

Rehellisyys: Varainhankkijat toimivat rehellisesti ja totuudenmukaisesti, jotta kansalaisten luottamus turvataan ja rahoittajia, lahjoittajia ja edunsaajia ei johdeta harhaan. Varainhankkijat toimivat tavalla, joka edistää organisaation työn tarkoitusta ja he kannustavat muitakin sitoutumaan ammatillisiin periaatteisiin.

Kunnioitus: Varainhankkijat toimivat kunnioittaen omaa ammattiryhmäänsä, työyhteisöään sekä lahjoittajia ja edunsaajia. Varainhankkijat arvostavat yksityisyyttä ja valinnanvapautta kaikissa muodoissaan.

Avoimuus: Varainhankkijat toimivat avoimesti ja huomioiden vastuun kansalaisten luottamuksesta. Varainhankkijoiden on ilmoitettava kaikki todelliset tai mahdolliset eturistiriidat ja vältettävä kaikkia mahdollisia henkilökohtaisia tai ammatillisia väärinkäytöksiä.

Läpinäkyvyys: Varainhankkijat edistävät selkeää raportointia tekemästä työstään, varainhankinnan hallinnoinnista, kuluista ja tuotoista tarkalla ja ymmärrettävällä tavalla.